

โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

THE LANGUAGE STRUCTURE OF IDIOMATIC EXPRESSIONS IN THE EDITORIALS OF DAILY NEWSPAPERS

กาญจนา ตันโพธิ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค ซึ่งในการใช้ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โครงสร้างภาษา, ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน, บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน

Abstract

This research aims to study the language structure of idiomatic expressions in the editorials of daily newspapers that were published and circulated from January 1, 2013 to December 31, 2013. The researcher collected the data from three newspapers: *Krungthep Thurakij*, *Thai Rath* and *Matichon*. The study found that there are three types of language structure of the Idiomatic expressions in the editorials, namely words, phrases and sentences. These expressions function as a unit which is equivalent to one word and it

means only one thing in particular. These expressions do not have direct or word-for-word meanings, but their meanings are given by means of comparison, whose connotative meanings differ from that of the originals. The idiomatic expressions found in the newspapers consist of (a) old expressions, (b) expressions that were adapted from old expressions, (c) expressions that modify the context of usage, and (d) newly coined expressions. All these are distinctive characteristics of the use of expressions in the editorials of the daily newspapers, which arouse emotions and feelings and enable reader to vividly imagine the ideas.

Keywords: Language Structure, Idiomatic Expression, Editorials of Daily Newspapers

บทนำ

บทบรรณาธิการมีลักษณะเป็นคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริงมีความถูกต้องและเที่ยงตรง (ดร.ณิธิ หิรัญรักษ์, 2529, หน้า 60) หากพิจารณาลักษณะการใช้ภาษาในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันจะพบว่าปัจจุบันมีการใช้ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเสริมลงไปในเรื่องหาได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่ปรากฏนั้นมีทั้งสำนวนเก่าที่มีโครงสร้างภาษาแบบเดิมและมีความหมายคงเดิม หรืออาจเป็นสำนวนเก่าที่มีโครงสร้างภาษาแบบเดิม แต่มีความหมายใหม่ หรืออาจเป็นสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ มีโครงสร้างภาษาสร้างใหม่และเกิดขึ้นตามยุคสมัยอีกด้วย โดยซึ่งสำนวนเหล่านี้สะท้อนภาพเรื่องราว เหตุการณ์ของสังคมในช่วงการตีพิมพ์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นความรู้สึกรักใคร่ของคนในสังคมขณะนั้น

การใช้สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทย สำนวนไทยเป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นด้านกาพย์หรือการเขียนซึ่งมักปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ การใช้สำนวนถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้ความกระชับ เพื่อเปรียบเทียบและแสดงให้เห็นภาพโดยนัย เพื่อเป็นการเล่นคำให้ไพเราะ รื่นหู และคมคาย และมักเป็นข้อความที่เป็นคติสอนใจ (อัญชลี สิงห์น้อย, 2545, หน้า 76)

จึงเห็นได้ว่าถ้อยคำสำนวนนั้นถือเป็นลักษณะสำคัญทางภาษาที่สำคัญประการหนึ่ง และการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนทั้งในด้านโครงสร้างภาษา หรือบริบททางความหมายนั้นล้วนเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากถ้อยคำที่เป็นสำนวนต่างๆ มักเกิดขึ้นจากเรื่องราว เหตุการณ์ในสังคม และหากถ้อยคำสำนวนมีการเปลี่ยนแปลงก็ถือเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวทางสังคมผ่านรูปแบบของภาษาได้เป็นอย่างดี และจะเห็นได้ว่าบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันก็เป็นข้อเขียนที่สะท้อนเรื่องราวต่างๆ ในสังคมที่ชัดเจน ดังนั้นการใช้

ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการก็ต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงและสามารถสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมตามยุคสมัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยความน่าสนใจดังกล่าวเหล่านี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นด้านโครงสร้างภาษา เพื่อให้เห็นการสร้างถ้อยคำสำนวนภาษาไทยที่ปรากฏใช้ในบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันว่ามีลักษณะอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

ทบทวนวรรณกรรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

คำจำกัดความของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2539, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ถ้อยคำที่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร หรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิดซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรือ

วันเนา ยูเต็น (2540, หน้า 3) กล่าวว่า คือ ถ้อยคำหรือสำนวนพูด หรือเขียนที่มีความหมายไม่ตรงกับรากศัพท์หรือตรงไปตรงมาตามพจนานุกรม แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น ขึ้นอยู่กับเรื่องที่กำลังกล่าวถึง โดยมีชั้นเชิงของถ้อยคำชวนให้คิดหรือตีความจึงถือว่าเป็นภาษาที่มีความลึกซึ้งซับซ้อนถือเป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการใช้ภาษา

จึงสรุปได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน คือ ถ้อยคำที่มีชั้นเชิง ซึ่งไม่มีความหมายตรงตามตัวอักษรหรือแปลตามศัพท์ปกติ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ต้องคิดพิจารณาจึงเข้าใจ อาจมีลักษณะเป็นคำกลุ่มคำหรือประโยค

จากคำจำกัดความของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่าประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณามากที่สุด คือ เรื่องของความหมาย เพราะจะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นจะมีความหมายเชิงเปรียบเทียบไม่ตรงตามตัวอักษร โดย บุปผา บุญทิพย์ (2555, หน้า 91) ได้กล่าวถึงความหมายของคำในภาษาไทยว่ามี 3 ประเภทดังนี้

1. ความหมายตรง (Denotation meaning) หมายถึง ความหมายตามอักขระของคำนั้นๆ เช่น คำว่า แมงดา หมายถึง ชื่อสัตว์ทะเลชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายจานคว่ำ หางยาวเป็นแท่ง เป็นต้น โดยความหมายประเภท

นี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ในโลกภายนอก จัดว่าเป็นความหมายหลักหรือความหมายแก่นของคำศัพท์ เป็นความหมายที่เจ้าของภาษารู้และใช้กันโดยทั่วไป

2. ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง คำที่มีความหมายสัมพันธ์กับคำความหมายตรงโดยการเปรียบเทียบ เช่น คำว่า แมงดา ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง หมายถึง ผู้ชายที่เอาเปรียบผู้หญิง ให้ผู้หญิงหาเลี้ยงหรือรีดไถเงินจากผู้หญิง คำว่า แมงดา ที่เป็นความหมายโดยนัยสัมพันธ์กับความหมายตรง คือ แมงดาทะเลเพศผู้เกาะหลังแมงดาเพศเมียให้เพศเมียว่ายน้ำไป เป็นต้น ความหมายนัยโดยหรือความหมายแฝงนี้จะครอบคลุมด้านต่างๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติที่ผู้ใช้ภาษามีต่อคำหรือวลีนั้นๆ ด้วย

3. ความหมายตามปริบท (Contextual meaning) หมายถึง ความหมายของคำที่มีความสัมพันธ์กับคำแวดล้อม หากพิจารณาคำหรือข้อความแวดล้อมอื่นๆ ก็จะช่วยให้เข้าใจความหมายของคำได้มากขึ้น เช่น คำว่า ขึ้น หมายถึง ไปสู่เบื้องบน เบื้องสูง เพิ่ม เกิด มี ฯลฯ คำว่าขึ้นนี้จะทราบว่าจะมีความหมายอย่างไร จะต้องมีการบริบทแวดล้อมบ่งบอกความหมาย เช่นประโยคที่ว่า เมล็ดถั่วเพาะขึ้นแล้ว คำว่า ขึ้น ในประโยคนี้หมายถึงงอก หรือ เหล็กขึ้นสนิม คำว่าขึ้น หมายถึง เกิดมี เป็นต้น จากความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำในภาษาไทยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนจัดเป็นคำที่มีความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง โดยความหมายที่ปรากฏจะไม่ตรงตามรูปภาษาหรือไม่ตรงตามความหมายพื้นฐานของรูปคำ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและมุ่งนำเสนอการสื่อความที่ลึกซึ้ง แยกคาย สร้างเกิดอรรถรสทางภาษามากยิ่งขึ้น

โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน

นภลัย สุวรรณธาดา (2528, หน้า 872-874) ได้แบ่งรูปแบบโครงสร้างของสำนวน ดังนี้

1. ประเภทที่ไม่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

1.1 สำนวนที่เป็นคำเดียว เช่น คำว่า ทิ้ง หมายความว่าสนใจ เช่น ฉันทู้สึกทิ้งเขามาก คำว่า กิ่ง หมายความว่า ต้มสุรา เช่น นั่งกึ่งกันแต่เช้าเชียวนะ

1.2 สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ เช่น กลุ่มคำ ลูกไก่ในกำมือ หมายความว่า อยู่ในอำนาจ เช่น เวลาที่ท่านถูกเราจับได้ชีวิตของท่านก็เหมือนลูกไก่ในกำมือจะบิก็ตายจะคลายก็รอด กลุ่มคำ ชิมलग หมายความว่า ทดลองดูลาดเลาว่าเป็นอย่างไร เช่น เขาส่งให้ผมมาชิมलगดูก่อนว่าจะได้ผลแค่ไหน

1.3 สำนวนที่เป็นประโยค เช่น ประโยค ก้างขวางคอ หมายความว่า ใครคนหนึ่งปรากฏตัวเป็นอุปสรรคของอีกคนหนึ่ง ไม่ให้ทำการใด ๆ ได้ถนัด ประโยค มอดกั๊ดไม้ หมายความว่า บ่นอดแอดไม่รู้หยุด

2. ประเภทที่มีสัมผัส แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

2.1 ส่วนวนที่มีวรรคเดียว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

- สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 2 และที่ 3 เช่น ชายจริงหญิงแท้ ตกช่องปล่องขึ้น
- สัมผัสชนิดระหว่างคำที่ 3 และที่ 4 เช่น สำมะเลเทเมา อพยพหลบหนี
- สัมผัสข้ามระหว่างคำที่ 2 และที่ 4 เช่น ครบถ้วนกระบวนการ จับดำ-ถล่ำแดง

2.2 ส่วนวนที่มีหลายวรรค เช่น มดมิให้ไต ไรมิให้ตอม ปล้ำผีลูก ปลุกผีนั่ง

วันเนา ยูเต็น (2521, หน้า 5-49) ได้อธิบายถึงลักษณะโครงสร้างของสำนวน โดยแบ่งตามเสียงของคำที่นำมาซ้อน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ กลุ่มคำที่มีเสียงสัมผัสคู่กลาง เช่น ดิดีตีเต่าต้มยำทำแกง ตีนก่อนนอนหลัง กลุ่มคำที่มีเสียงซ้ำในคู่ เช่น ผิดฝาผิดตัว มือห่างตีนห่าง นั่งกินนอนกิน และกลุ่มคำที่ไม่มีเสียงสัมผัส เช่น ใช้หนึ่งเป็นสอง รวมทอลงโรง ตีนถีบปากกัด

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2534, หน้า 12-14) ได้แบ่งลักษณะโครงสร้างของสำนวนไทยในเรื่องของการสัมผัส โดยกล่าวว่า การใช้ถ้อยคำในสำนวนไทยมักใช้ถ้อยคำสละสลวย มีสัมผัสคล้องจองเน้นการเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ให้เสียงกระทบกระทั่งกันเกิดความไพเราะน่าฟังทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มคำซ้อน 4 คำ เช่น ก่อกรรมทำเข็ญ ก่อร่างสร้างตัว คู่ผู้ตัวเมีย คำซ้อน 6 คำ เช่น ชิงกีร์ช่าก็แรง ยูให้รำตาให้รู้ และคำซ้อน 8 คำหรือมากกว่า เช่น ไก่งามเพราะขนคนงาม เพราะแต่ง กินอยู่กับปากอย่ากอดอยู่กับท้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบรรณาธิการ

ความหมายและความสำคัญของบทบรรณาธิการ

มาลี บุญศิริพันธ์ (2525, หน้า 211) กล่าวถึงความหมายของบทบรรณาธิการว่า เป็นคอลัมน์หนึ่งที่น่าปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการเพื่อสนองตอบหน้าที่ด้านการแสดงทรรศนะ ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่โดยตรงในด้านการให้ข่าวสารความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ มาลี บุญศิริพันธ์ (2527, หน้า 661) ก็ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบรรณาธิการอีกว่า บทบรรณาธิการมีบทบาทอย่างมากในฐานะเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดและปัญหาในกลุ่มผู้อ่านโดยเสนอข้อเท็จจริงจากหลาย ๆ ด้านประกอบการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของบทบรรณาธิการควรมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น สะท้อนนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- 2) สื่อแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนในสังคมชุมชนที่หนังสือพิมพ์สังกัดอยู่
- 3) ผู้นำทางความคิด ทรศนะ ในชุมชน สังคม

ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2529, หน้า 61) กล่าวว่า บทบรรณาธิการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นเหตุผล ข้อเท็จจริง มีความถูกต้องและเที่ยงตรงเป็นหลักสำคัญ การเขียนบทบรรณาธิการผู้เขียนจะต้องพยายามรวบรวมข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ก่อนการนำเสนอให้ผู้อ่านทราบ การเขียนจึงต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ ยุติธรรม และปราศจากอคติ

จึงสรุปได้ว่า บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณากลับกรองแล้ว เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็นเสียงซึ่งแลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืน หรือนโยบายของหนังสือที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543) ศึกษาเรื่อง "ลักษณะของถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย" พบว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่มีลักษณะต่างๆ 4 ลักษณะ คือ ถ้อยคำสำนวนสร้างขึ้นใหม่ ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากเดิม ถ้อยคำที่เปลี่ยนบริบทการใช้ และถ้อยคำสำนวนที่มาจากภาษาต่างประเทศ

รัชณี วงศ์ปิยนันทกุล (2541) ศึกษาเรื่อง “เนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน” กล่าวว่า หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพได้ให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ โดยพิจารณาจาก โครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการ เนื้อหาของหน้าบรรณาธิการ การให้ความสำคัญในหน้าบรรณาธิการและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าในส่วนที่เกี่ยวกับบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันนั้นมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจำนวนเนื้อหาของบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ระดับความยากง่ายต่อการอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ แต่ยังไม่มีความรู้ใคร่ครวญถึงการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นด้านโครงสร้างภาษาเพื่อให้เห็นการสร้างถ้อยคำสำนวนภาษาไทยที่ปรากฏใช้ในบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันว่ามีลักษณะอย่างไร อีกทั้งเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และเรื่องราวที่ถ้อยคำสำนวนนั้นปรากฏใช้ขึ้นในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่างๆ และประมวลเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีความรู้อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน รวมทั้งสิ้นเป็น 919 ฉบับ ได้สำนวนทั้งสิ้น 939 สำนวน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา แล้วนำเสนอผลในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน พบว่าสามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้างสำคัญๆ ได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค

1. ประเภทที่เป็นคำ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำ หมายถึง คำที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำเดี่ยว กับ คำประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 คำเดี่ยว

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม จากการศึกษาค้นพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดี่ยว 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดี่ยวทำหน้าที่เป็นคำนาม ใช้เรียกสิ่งต่างๆ ซึ่งคำนามนี้อาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวในประโยคก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ถ้าคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียวคุมทั้ง 3 อำนาจ เสรีภาพประชาชนจะไม่เหลือ ถ้าอำนาจบริหารอยู่ในมือคนเดียวหรือกลุ่มเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 27 พฤศจิกายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในที่นี้หมายถึง การควบคุมดูแล การบริหาร ซึ่งคือการที่อำนาจการปกครองต้องตกอยู่ในการควบคุมดูแลและกำหนดความเป็นไปจากคนๆเดียวหรือกลุ่มเดียว คำว่า "มือ" ตามพจนานุกรมหมายถึง วัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อจากปลายแขนประกอบด้วยฝ่ามือและนิ้วมือ สำหรับจับ

หวังว่ารัฐบาลจะรับฟังเสียงท้วงติงจากป.ป.ช.อันเป็นผลจากการศึกษาของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และหวังว่าจะไม่มองเป็นเพียงขยะ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ขยะ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำนาม ในบริบทข้างต้น "ขยะ" หมายถึง สิ่งไร้ประโยชน์ ไม่มีคุณค่าแก่ความสนใจ ซึ่งในที่นี้หมายถึง ข้อท้วงติงต่างๆ ที่รัฐบาลอาจไม่สนใจรับฟัง เพราะเห็นว่าไม่มีคุณค่า เป็นต้น ความหมายตามพจนานุกรม "ขยะ" คือ หยากเยื่อ, มูลฝอย

1.1.2 คำเดียวที่เป็นคำกริยา หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยา ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งจากการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยากรรม และคำกริยากรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

...ตำรวจไทยจำนวนหนึ่งได้ยกยกหรือ "อม" ของกลางอันเป็นเครื่องเพชร อัญมณีมีค่ามหาศาลนี้เอาไว้

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 18 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "อม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรมที่มีกรรมรับข้างท้าย โดยปกติ "อม" หมายถึง เอาสิ่งของใส่ปากแล้วหุบปากไว้ไม่กลืนลงไป ในที่นี้ "อม" หมายถึง การแอบยกยก การลักลอบนำของสิ่งไปมาใช้เอง โดยเปรียบกับลักษณะอาการอมสิ่งของเข้าปากไม่ให้ผู้อื่นเห็น ดังนั้น "อม" ของกลาง"ในข้อความตัวอย่างจึง หมายถึง การยกยกหรือแอบนำของกลางไปใช้หาประโยชน์ส่วนตนเองของตำรวจไทยที่ประพฤติผิด

ระดับอภิธานโครงการของรัฐบาลมีอันต้องเดียงตามโครงการรับจำนำข้าวไปอีกหนึ่ง

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 1 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างนี้ "เดียง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่ง "เดียง" ในที่นี้หมายถึง ประสบปัญหา ได้รับผลกระทบบางอย่างจนไม่สามารถดำเนินการได้ จากตัวอย่างเป็นการกล่าวถึงโครงการของรัฐบาลที่ประสบปัญหาบางประการ โดย "เดียง" มักใช้กับร่างกายคนอาการบาดเจ็บทางร่างกาย แต่ในที่นี้นำมาใช้ในบริบทของการดำเนินงาน

1.1.3 คำเดียวที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สำนวนที่เป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เป็นคำที่ใช้ขยายความคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ขยายความเพื่อบอกลักษณะ คุณภาพ ปริมาณ เวลา สถานที่ อารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น จากการศึกษาพบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา ถือว่าเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงมากที่สุด แต่ก็ปรากฏว่าในช่วงไม่กี่วันก่อนสิ้นสุดสัปดาห์สถานการณ์ความขัดแย้งดูเหมือนว่าจะเริ่ม เย็น ลง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เย็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกน้ำแข็งเป็นต้น, หนาว, หายร้อน, ตรงข้ามกับร้อน ซึ่งจากตัวอย่างนี้ "เย็น" หมายถึง เบา ผ่อนคลาย คลายความน่ากลัว ในที่นี้หมายถึงความขัดแย้งทางการเมืองในบางช่วงได้เบาลงไม่น้อยแล้วหรือรุนแรงกว่าที่เคยเป็น

รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่มาจากคณะรัฐประหาร ฉบับที่สืบทอดอำนาจคณะรัฐประหารมักจะอยู่ได้นาน แต่ฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจ้า มักจะมีอายุสั้น

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 10 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "จ้า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำเดียวทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ชัดเจน มากๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งในบริบทตัวอย่าง รัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นประชาธิปไตยจ้า คือ รัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยชัดเจนและตรงตามหลักมากที่สุด ซึ่งคำว่า "จ้า" ตามพจนานุกรมนั้นเป็นคำขานรับ คำลงท้ายคำร้องเรียก

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำเดียวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ คำเดียวที่เป็นคำนาม คำเดียวที่เป็นคำกริยาและคำเดียวที่เป็นคำวิเศษณ์ จะประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมี

พยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีใช้อยู่เดิมในภาษา แล้วนำมาใช้ในบริบทใหม่หรือความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม

1.2 คำประกอบ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบ หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำใหม่ ที่มีความหมายใหม่ หรือคงคำความหมายเดิม ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีอยู่ 3 แบบด้วยกัน คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ (บรรจบ พันธุมธา, 2549, หน้า 61) จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบแบ่งเป็นประเภท 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 คำประกอบที่เป็นคำประสม หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมเป็นคำใหม่นี้ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย เจตนาในการสร้างคำประสมเพื่อให้ได้มีคำใหม่ใช้ในภาษา (บรรจบ พันธุมธา, 2549, หน้า 80) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีลักษณะเป็นคำประสมมีโครงสร้างต่างๆ ดังนี้

ก. นาม+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การสำรวจความเห็นของประชาชนหรือโพลได้มีบทบาทมากขึ้น สำนักโพลต่างแข่งขันสำรวจและเผยแพร่ผลโพลอย่างถี่ถ้วน จนกลายเป็นการต่อสู้กันใน "สงครามโพล"

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สงครามโพล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำนาม "สงคราม" รวมกับ คำนาม "โพล" โดยมีความหมาย คือ การแข่งขันเอาชนะกันของหน่วยงานที่ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งหากหน่วยงานใดได้ผลสำรวจถูกต้องจะได้รับความเชื่อถือ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าแข่งขันกันมากดังกับการทำสงคราม เป็นถ้อยคำสำนวนที่เกิดใหม่และสะท้อนให้เห็นเรื่องราวในสังคมไทยที่มีการสำรวจความคิดเห็น หรือขอความคิดเห็นในเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น

ข. นาม+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก่อนหน้านี้ก็มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาแพ็คเกจ 3 จีเดิมลง 15% ที่ช่วงต้นๆ โอบอเบเรเตอร์
ทุกค่ายก็พยายามมีลูกเล่นต่างๆ นานา...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 28 พฤษภาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลูกเล่น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิด
จากคำนาม "ลูก" รวมกับ คำกริยา "เล่น" โดยมีความหมาย คือ ชั้นเชิง เล่ห์เหลี่ยม กลเม็ดในการทำสิ่งต่างๆ

ค. นาม+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำวิเศษณ์ ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

...นโยบายหลักและเป็นพันธกิจเร่งด่วนอันดับแรกของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย เช่นเดียวกับการออก
กฎหมายลบล้าง ความผิด "นายใหญ่" และถูกต่อต้านทั้งในและนอกสภาทั้งสองเรื่อง

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "นายใหญ่" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่
เกิดจากคำนาม "นาย" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใหญ่" โดยมีความหมาย คือ หัวหน้าใหญ่ ผู้กุมอำนาจ ผู้มีอำนาจ
เหนือคนอื่น ซึ่งในที่นี้ หมายถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถือเป็นผู้มีอำนาจและถือเป็นหัวหน้าของพรรคเพื่อ
ไทยนั่นเอง

ง. นาม+บุพบท หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำบุพบท ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

แม้ว่า ทางกลุ่ม กปปส. ยังยืนยันจุดยืนเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการเรียกร้องให้
นายกรัฐมนตรีลาออก จากนั้นจะเปิดทางให้มีการใช้มาตรา 7 เพื่อแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนกลางขึ้นมา
รักษาการ

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "คนกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่
เกิดจากคำนาม "คน" รวมกับ คำวิเศษณ์ "กลาง" โดยมีความหมาย คือ ผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ผู้ที่วางตัวเป็นกลาง
หรือผู้ที่เป็นคนประสานสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนสองฝ่าย

จ. นาม+คำบอกลำดับ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำนามกับคำบอก
ลำดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่บางพวกก็เห็นชอบว่า ควรรับมือไว้ให้เต็มที่เพื่อป้องกันสถานการณ์อันไม่คาดคิด หรือเกรงว่าจะบานปลายจากมือที่สอง มือที่สาม

(กรุงเทพฯ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "มือที่สอง" "มือที่สาม" ที่เกิดจากคำนาม "มือ" รวมกับ คำบอกลำดับ "ที่สอง" และ "ที่สาม" โดยมีความหมาย คือ บุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่กรณี แต่สอดเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือชีวิตของผู้อื่น มักจะเข้ามาแย่งหรือสร้างความแตกแยกหรือบ่อนทำลายผู้ที่เข้ามาแทรกแซง

ฉ. กริยา+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่หัวใจการฟื้นฟูบรรยากาศลงทุน ไม่ได้อยู่ที่อุปสรรคหรือปัญหาในปัจจุบันที่เผชิญอยู่ แต่คือ "อนาคต" ที่รัฐบาลต้องวาดภาพให้ได้ว่า รัฐบาลไทยจะหาทางรอดจากเฟด ลดขนาดการอัดฉีดเงิน หรือ কিอย่างไร ...

(กรุงเทพฯ, วันศุกร์ ที่ 6 กันยายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "วาดภาพ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "วาด" รวมกับ คำนาม "ภาพ" มีความหมาย คือ นึกถึง นึกภาพหรือคาดเดาถึงลักษณะที่ยังไม่เห็น ในที่นี้หมายถึง การวางแผนงาน การเตรียมแผนงานในอนาคตไว้ล่วงหน้า

ช. กริยา+กริยา หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...นโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยที่สัญญาว่าจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำแบบก้าวกระโดดเป็น 300 บาท พร้อมกันทั่ว ประเทศเพื่อเกทับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งสัญญาว่าจะขึ้นค่าแรง 25% ภายใน 2 ปีแบบค่อยเป็นค่อยไป

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 5 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "ก้าวกระโดด" และ "เกทับ" ซึ่ง "ก้าวกระโดด" เกิดจากคำกริยา "ก้าว" รวมกับ คำกริยา "กระโดด" มีความหมายว่า ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในที่นี้กล่าวถึงเงินค่าแรงขั้นต่ำที่เพิ่มสูงขึ้นทันทีทันใดเปรียบดั่งกับ

ก้าวกระโดด และ "เกทับ" ที่เกิดจากคำกริยา "เก" รวมกับ คำกริยา "ทับ" โดยมีความหมายว่า ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหนือกว่าคู่แข่งขึ้นเพื่อแสดงว่าตนมีสิ่งที่ดีกว่า

ซ. กริยา+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

กลุ่มส.ส. แกนนำ นปช.และกลุ่มนิติราษฎร์เห็นว่าควรออกเป็นพระราชกำหนดหรือพ.ร.ก. แต่มีเสียงคัดค้านว่าจะเป็นการ**หักดิบ** ปิดปากปิดตาสมาชิกรัฐสภามากเกินไป...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หักดิบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำกริยา "หัก" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ดิบ" โดยมีความหมายว่า การบังคับให้กระทำการบางอย่างเฉียบพลัน การหยุดอย่างเฉียบพลัน

ฉ. วิเศษณ์+นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า รัฐประหาร 2549 เป็นการสร้างต้นไม้พิษออกเป็นพิษ และแตกกิ่งสาขาไปเรื่อยๆ จึงต้องนิรโทษกรรมทั้งหมด แต่ถ้าให้**สุดซอย**และลบล้างผลพวงของรัฐประหารให้หมดจริงๆ จะต้องลบล้างรัฐสภาและรัฐบาลปัจจุบันด้วย...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 25 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "สุดซอย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "สุด" รวมกับ คำนาม "ซอย" โดยมีความหมายว่า ถึงที่สุด เต็มที่ที่สุด ในที่นี้ "สุดซอย" ถูกนำมาใช้ในทางการเมืองโดยกล่าวถึง "นิรโทษกรรมสุดซอย" คือ การนิรโทษกรรมที่ครอบคลุมทั้งแกนนำ ผู้สั่งการ ผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติ ให้พ้นผิดโดยสิ้นเชิง

ญ. บุพบท + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำบุพบทกับคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สังคมที่อยู่ในบรรยากาศความเกลียดชังทุกวันนี้ เป็นผลมาจากความขัดแย้งแตกแยกอย่างรุนแรง แบ่งเป็นฝักฝ่าย มีการต่อสู้ทางการเมืองทุกรูปแบบทั้ง**บนดินและใต้ดิน**...

(มติชน, วันพุธ ที่ 31 กรกฎาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสม คือ "บนดิน" และ "ใต้ดิน" ซึ่ง "บนดิน" เกิดจากคำบุพบท "บน" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่า เปิดเผยชัดเจน ตรงไปตรงมา ถูกต้องตามกฎหมาย

และ "ใต้ดิน" เกิดจากคำบุพบท "ใต้" รวมกับคำนาม "ดิน" มีความหมายว่า ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ฎ. วิเศษณ์+วิเศษณ์ หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำวิเศษณ์กับคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...กรณีของเอสเอ็มอีแบงก์กำลังจะชำระยธนาการรัฐอื่นๆในอดีต กล่าวคือ มีความไม่โปร่งใสในการปล่อยกู้...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันพุธ ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โปร่งใส" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำวิเศษณ์ "โปร่ง" รวมกับ คำวิเศษณ์ "ใส" โดยมีความหมายว่า ถูกต้อง บริสุทธิ์ ไม่มีการทุจริต สามารถตรวจสอบได้ "โปร่งใส" เดิมหมายถึง มีคุณสมบัติที่แสงผ่านได้ ในที่นี้นำมาใช้ในความหมายใหม่

ฎ. จำนวนนับ + นาม หมายถึง คำประสมที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยากับคำจำนวนนับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...การมอบหมายให้ " 11 อรหันต์" ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เป็นผู้สรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปทำให้ขาดความเชื่อถือ

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 28 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "11 อรหันต์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบประเภทคำประสมที่เกิดจากคำจำนวนนับ "11" รวมกับ คำนาม "อรหันต์" โดยความหมายคือ คณะกรรมการสภาปฏิรูปประเทศที่รัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งในที่นี้เป็นกรกล่าวเปรียบว่า เป็นคณะกรรมการที่เก่งกาจ มีความสามารถมากและมีคุณธรรมความดีดั่งกับพระอรหันต์

1.2.2 คำประกอบที่เป็นคำซ้อน หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 62) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มี

โครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนพบว่าส่วนหนึ่งส่วนนี้แสดงความหมายที่มีเค้าเดิมและบาง ส่วนแสดงความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่าโครงสร้าง 2 ลักษณะ คือ คำซ้อน 2 พยางค์ และ คำซ้อน 4 พยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. คำซ้อน 2 พยางค์ คือ การนำคำหรือพยางค์ 2 พยางค์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือ เป็นไปในทำนองเดียวกัน มาเรียงซ้อนเข้าคู่กัน เป็นการช่วยให้เกิดการเพิ่มน้ำหนักให้กับความหมายของคำให้ ชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อวิพากษ์วิจารณ์หรือความห่วงใยของฝ่ายค้าน พุ่งเป้าไปที่ความเสี่ยงด้านต่างๆ โดยระบุว่า การ ออกเป็นพระราชบัญญัติต่างหาก ไม่เป็นไปตามวิธปฏิบัติเดิม จะมีปัญหาการตรวจสอบ และยังห่วงใยว่าจะเกิด การทุจริตคอร์รัปชัน การรั่วไหล ส.ส.ฝ่ายค้านจำนวนมากโจมตีว่าเป็นการก่อกวนใหญ่ที่จะเป็นภาระกับคน ทั้งประเทศ...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 1 เมษายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "รั่วไหล" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ที่เกิดจาก คำกริยา "รั่ว" รวมกับ คำกริยา "ไหล" ซึ่ง "รั่วไหล" นั้นยังถือว่าให้ความหมายที่ยังคงเค้าเดิมอยู่ นั่นก็คือ การ ไหลออก การรักษาไม่ได้ เพียงแต่นำมาใช้ในบริบทที่ต่างออกไป โดย ในที่นี้หมายถึง การโกงกินเงินของ ประเทศชาติ การถูกเบียดบังเอาไป หายไปด้วยการโกงกิน

การที่รัฐธรรมนูญ 2550 เพิ่ม เขี้ยวเล็บ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเพิกถอนสิทธิกรรมการพรรคที่ถูก ยุบ ก็เพื่อเอาไว้ให้

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เขี้ยวเล็บ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ เกิด จากคำนาม "เขี้ยว" รวมกับคำนาม "เล็บ" ซึ่งทั้งสองคำนี้เป็นอวัยวะของร่างกายที่ถือว่าใช้สำหรับการป้องกัน ตนเองหรือใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ได้ ส่วน "เขี้ยวเล็บ" จึงถือว่าให้ความหมายที่มีเค้าเดิมในแง่ของการป้องกันตน หรือความร้ายกาจเฉพาะตน แต่ในที่นี้ใช้เชิงเปรียบเทียบและใช้ในบริบทใหม่ว่าเป็นความร้ายกาจของ รัฐธรรมนูญ

ข. คำซ้อน 4 พยางค์ คือ การนำคำ 4 คำหรือ 4 พยางค์ นำมาเรียงร้อยต่อเนื่องกัน โดยมี ความหมายไปในทางเดียวกันหรือมีความหมายต่างกันแต่ทำให้เห็นว่ามีความต่อเนื่อง โดยคำหลังจะบอกเน้นถึง สิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ พ. นววรรณ (2520, หน้า 70-78) คำซ้อน 4 พยางค์นี้เป็นการนำคำมาซ้อนกัน ในลักษณะนี้ทำให้เกิดสัมผัสและจังหวะของคำ ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2540, หน้า 19) เรียกคำกลุ่มนี้ว่า คำ ขยายคู่ หมายถึง คำที่มีเสียงของคำเป็น 4 จังหวะ เป็นคำที่ขยายหรือเพิ่มจังหวะเป็น 4 จากเดิม 2 หรือ 3 มี

ลักษณะเป็นคำคู่ คือ มี 2 ส่วน ที่นำมาเข้าคู่กันก็เพราะความสัมพันธ์ทางความหมายหรือเสียงหรือทั้ง 2 อย่าง ในงานวิจัยนี้พบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นคำซ้อน 4 พยางค์มีโครงสร้างเป็น คำซ้อนสัมผัส และคำซ้อนซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำซ้อนสัมผัส หมายถึง คำซ้อนที่มีสัมผัสกลางคำ คือ พยางค์ที่ 2 สัมผัสกับพยางค์ที่ 3 ซึ่งส่วนที่สัมผัสกันนั้นจะเห็นได้ชัดว่าเพื่อประโยชน์ทางเสียงโดยแท้ เพราะความหมายไม่ได้ปรากฏที่นั่น ความหมายของทั้งคำปรากฏที่คำต้นกับคำท้ายบ้าง หรือปรากฏที่คำข้างหน้า 2 คำบ้าง ส่วนคำข้างท้าย 2 คำไม่ปรากฏความหมายบ้าง (บรรจบ พันธุมธา, 2549, หน้า 74) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลายฝ่ายสงสัยว่าการระบายข้าวของรัฐบาลจะมีการเล่นแร่แปรธาตุซื้อขายกันเองตามที่มีการกล่าวหาหรือไม่? (ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เล่นแร่แปรธาตุ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "แร่" สัมผัสกับ "แปร" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่ซื้อตรง การคดโกง การสับเปลี่ยนของที่มีราคา ให้เป็นของที่มีราคาต่ำกว่า โดยมีที่มาจาก การพยายามทำโลหะที่มีค่าต่ำเช่น ตะกั่วให้กลายเป็นทองคำตามความเชื่อแต่โบราณ จึงเป็นการนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนคดโกง

ภาพแห่งความเป็นเมืองแห่งรอยยิ้ม และสันติสุขของประเทศไทย ยังฝังอยู่ในความทรงจำของหลายๆ คน และยังหวังว่าความสุขเช่นนั้นจะยังคงอยู่ ไม่ต้องคอยออกสันขวัญแขวนทุกคืนทุกวันที่เหตุการณ์จะสงบทุเลาเป็นการชั่วคราว แล้วขยายใหญ่ไปมากมายกว่าเดิมในวันใดวันหนึ่ง...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 19 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ออกสันขวัญแขวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนสัมผัส 4 พยางค์ โดยมี "สัน" สัมผัสกับ "ขวัญ" ซึ่งมีความหมายว่า ตกใจสุดขีด ตกใจกลัวมาก

2) คำซ้อนซ้ำ คือ คำซ้อนที่มีพยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามเป็นคำเดียวกันหรือการซ้ำกัน และพยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือตรงข้ามกันซ้อนกันอยู่ ความหมายเด่นของคำซ้อนนี้อาจปรากฏที่คำข้างหน้าหรือคำข้างท้าย (บรรจบ พันธุมธา, 2549, หน้า 75) คำประเภทรูปนี้บางคนจัดเป็นคำซ้อน เพราะเอาคำมาซ้อนกัน บางคนอาจจัดเป็นคำซ้ำชนิดซ้อน และบางคนอาจจัดเป็นคำซ้อนชนิดซ้ำ (พ.นวรรณ, 2520, หน้า 76) ในที่นี้ผู้วิจัยจัดอยู่ในประเภท คำซ้อนซ้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แนวทางปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ถือเป็นอีกแนวทางหลักที่เชื่อว่าทุกสีทุกอุดมการณ์ทางการเมือง เห็นตรงกัน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ทุกสี่ทุกอุดมการณ์" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ มีความหมายว่า ชาวไทยทุกคน ประชาชนชาวไทยทุกคน โดยมี "ทุก" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "สี่" กับ "อุดมการณ์" ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เหตุการณ์ในยุคปัจจุบันของสังคมไทย คำว่า "สี่" เป็นการเรียกกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์หนึ่งๆ เช่น สีแดง คือ กลุ่มคนที่สนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับ สีเหลือง คือ กลุ่มที่มีแนวคิดตรงข้ามกับกลุ่มคนสีแดง ดังนั้น "สี่" กับ "อุดมการณ์" ในตัวอย่างข้างต้นจึงถือว่ามี ความหมายคล้ายกัน

...ใครก็ตามที่เกี่ยวข้องต้องถูกลงโทษโดยไม่มีภาระเว้น อย่าจับแต่**ปลาชิวปลาสร้อย**แค้นอมินี หลบ เลี่ยงไม่สาวถึงตัวการใหญ่ ปลอ่ยผู้กระทำผิดลอยนวล เป็นอภิสิทธิ์ชนที่แม้แต่กฎหมายก็เอื้อมือไปเอาผิดไม่ถึง

(มติชน, วันพุธ ที่ 5 มิถุนายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้อนซ้ำ คือ "ปลาชิวปลาสร้อย" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่ไม่มีความสำคัญหรือสิ่งที่เล็กรๆ น้อยๆ โดยมี "ปลา" ปรากฏซ้ำสลับกันและรวมกับ คำว่า "ชิว" กับ "สร้อย" เหตุที่ใช้เปรียบนี้เพราะปลา"ชิว" กับ "สร้อย" นั้นจัดเป็นปลาจำพวกปลาขนาดเล็กพบได้ทั่วไป หาง่ายนั่นเอง

1.2.3 คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ หมายถึง คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำที่กล่าวซ้ำกัน 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดียวๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ ในภาษาไทยใช้ไม้ยมก (๓) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น หากไม่ใช้ไม้ยมกจะทำให้สังเกตยากว่า คำใดเป็นคำเดียว คำใดเป็นคำซ้ำ (บรรจบ พันธุเมธา, 2549, หน้า 76) จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำมีลักษณะดังต่อไปนี้

...นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เป็นต้นมา วุฒิสภาไม่เคยถอดถอนนักการเมืองระดับ**บิ๊กๆ** แม้แต่คนเดียว...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "บิ๊กๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ยิ่งใหญ่ มีอำนาจมาก ซึ่ง "บิ๊กๆ" เป็นคำภาษาอังกฤษ เมื่อนำมาใช้ในตัวอย่างนี้หมายถึง นักการเมืองคนสำคัญ หรือ คนที่มีอำนาจมากๆ

ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองแห่งชาติของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรี ที่หม่าม่นั่นมีเปิดทางให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กลับบ้านอย่างเท่าๆก็ได้รับการบรรจุเข้าสู่ระเบียบวาระของสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 30 พฤษภาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เท่าๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า สง่างาม สวยงาม โกะเก้ ซึ่ง "เท่าๆ" เป็นการนำคำภาษาพูดมาใช้เปรียบความสง่างาม

...พรรคประชาธิปัตย์น่าจะระดมรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่ "ไม่เลือกพรรคหรือผู้สมัคร" ใดๆ เพื่อให้แฟนๆของพรรคประชาธิปัตย์ได้มีทางเลือก

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "แฟนๆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ มีความหมายว่า ผู้นิยมชมชอบ ผู้ที่รักใคร่ชื่นชม หรือผู้สนับสนุน ซึ่งในที่นี้ "แฟนๆของพรรคประชาธิปัตย์" หมายถึง คนไทยกลุ่มที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นคำประกอบทั้ง 3 ประเภท คือ คำประกอบที่เป็นคำประสม คำประกอบที่เป็นคำซ้อน และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำ นั้นเกิดจากการรวมกันของหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำซึ่งเมื่อรวมกันเป็นถ้อยคำสำนวนแล้วจะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำหนึ่งหรือสำนวนหนึ่งสำนวน และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นถ้อยคำสำนวนที่มีใช้อยู่เดิมในภาษา แล้วนำมาใช้ในบริบทใหม่หรือความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม หรืออาจมีบางสำนวนที่เกิดใหม่ตามสภาพเหตุการณ์สังคมปัจจุบัน

2. ประเภทที่เป็นวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลี หมายถึง ถ้อยคำที่มีส่วนประกอบเป็นคำหลักกับส่วนขยายของ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2536, หน้า 81-96) สามารถแบ่งถ้อยคำที่เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีได้ 3 ประเภท คือ นามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี

2.1 นามวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นนามวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล)

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค)

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ)

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุภาคย์คุณศัพท์ (ล อค)

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส)

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยคำนามเรียงกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...มีการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน และลงพื้นที่รับฟังเสียงสะท้อน ระหว่างนั้นรัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเยียวยาเหยื่อความรุนแรงในพื้นที่เป็นระยะ...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 10 มกราคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เหยื่อความรุนแรง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม"เหยื่อ" กับ คำนาม "ความรุนแรง" โดยมีความหมายคือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบของความขัดแย้งทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของโลกในยุคไซเบอร์ เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นอาณาบริเวณ ที่อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นอาณาบริเวณพื้นที่สีเทา ที่อำนาจรัฐสามารถเข้าไปควบคุมได้บางส่วน...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพุธ ที่ 8 พฤษภาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "พื้นที่สีเทา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) คือ คำนามเรียงกัน 2 คำ คือ คำนาม"พื้นที่" กับ คำนาม "สีเทา" โดยมีความหมายคือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงจะเกิดความรุนแรง แต่ยังอยู่ในการควบคุมดูแลได้พอสมควร

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและหน่วยขยายซึ่งเป็นหน่วยคุณศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การที่นายกรัฐมนตรีเรียกร้องให้แข่งขันกันด้วยนโยบายและหลีกเลี่ยงการโจมตีกันและกัน นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการสร้าง "การเมืองน้ำดี" และขจัด "การเมืองน้ำเน่า"

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 24 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) คือ "การเมืองน้ำดี" และ "การเมืองน้ำเน่า" โดย "การเมืองน้ำดี" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำดี" โดยมีความหมายคือ การเมืองที่ดี เกิดการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ และ "การเมืองน้ำเน่า" มีหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "น้ำเน่า" หมายถึง การเมืองที่ไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ บริหารไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหาที่น่าเป็นห่วงก็คือรัฐบาลไทยเคยผิดพลาดร้ายแรงมาแล้วในการแก้ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้เนื่องจาก รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มองว่าเป็นฝีมือของ "โจรกระจะจอก" เป็นมุมมองแบบตำรา...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โจรกระจะจอก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โจร" ส่วนขยาย คือ หน่วยคุณศัพท์ "กระจะจอก" โดยในที่นี้มีความหมายคือ กลุ่มคนเพียงเล็กน้อยหรือกลุ่มชาวบ้านที่ไม่มีอำนาจหรือไม่มีความน่าเกรงกลัวใดๆ ไม่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปล้นปืนที่ภาคใต้

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน ซึ่งหน่วยจำนวนนี้ประกอบด้วย คำลักษณนาม คำบอกจำนวน คำบอกลำดับที่ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 86) ซึ่งจากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน 2 ลักษณะ ดังนี้ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม กับ หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม

...ศ.นพ.ประเวศ วะสี เปรียบเทียบว่าสถานการณ์ปัจจุบันคล้ายกับทางสองแพร่ง ทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงขั้นมิคสัญญี อีกทางหนึ่งอาจนำไปสู่ความร่วมมือปฏิรูปประเทศ

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 2 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทางสองแพร่ง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "ทาง" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สองแพร่ง" ที่เป็น คำบอกจำนวน "สอง" และคำนาม "แพร่ง" โดยมีความหมายคือ เรื่องราวหรือความแตกต่างหรือคิดเห็นที่ต่างกันสองประการอย่างชัดเจน

ส่วนในประเทศเผด็จการเต็มใบ รัฐบาลเป็นเจ้าของสื่อต่างๆ เสียเอง และใช้สื่อเป็นกระบอกเสียง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เผด็จการเต็มใบ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "เผด็จการ" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "เต็มใบ" ที่เป็นคำบอกจำนวน "เต็ม" ที่หมายถึง "หนึ่ง" และ คำลักษณนาม "ใบ" โดยความหมายคือ การปกครองโดยวิธีเผด็จการเต็มรูปแบบ ชัดเจน

ข. หน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่

ผบ.ทบ.ยังกล่าวถึงความเห็นที่ว่าไทยเสียดินแดนว่า เมื่อศาลยังไม่ได้บอกก็ยังไม่เสีย พร้อมกับเตือนว่าการวิเคราะห์วิจารณ์ทำได้ แต่อย่าทำให้เป็นน้ำผึ้งหยดเดียวกลายเป็นสงครามขึ้นมา...

(มติชน, วันศุกร์ ที่ 15 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "น้ำผึ้งหยดเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "น้ำผึ้ง" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "หยดเดียว" ที่เป็น คำลักษณนาม "หยด" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง" โดยมีความหมายคือ เรื่องเล็กๆ ก็ทำให้มันเป็นเรื่องใหญ่ได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่อาจนำมาสู่ปัญหารุนแรงได้

ข้อสังเกตจาก พล.ท.ภราดร ภายหลังการลงนาม ก็คือ ถือเป็นกุญแจดอกแรกที่จะนำไปสู่การแก้ไข ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...

(มติชน, วันจันทร์ ที่ 4 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กุญแจดอกแรก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "กุญแจ" ส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "ดอกแรก" ที่เป็น คำลักษณนาม "ดอก" และคำบอกลำดับที่ "แรก" โดยมีความหมายคือ สิ่งสำคัญ ตัวช่วยสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหา

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์คุณศัพท์ โดยอนุพากย์คุณศัพท์ ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยหลักในนามวลี และนามวลีนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วย ประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรองหรือหน่วยนามเดี่ยวก็ได้ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ช่อง 3 อาจเกรงกลัวอำนาจของมือที่มองไม่เห็นหรืออิทธิพลทางการเมืองที่กุมชะตาชีวิตสัมปทาน ภายใต้อำนาจกำกับ ของรัฐบาลที่คุมอสมท...

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 8 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "มือที่มองไม่เห็น" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "มือ" ส่วนขยาย คือ อนุพากย์คุณศัพท์ "ที่ มองไม่เห็น" โดยมีความหมายคือ คนที่คิดจะทำร้าย แต่ใช้วิธีการลุ่มหรือแอบทำร้ายโดยที่มองไม่เห็น

...บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในยุคที่ต้องปรับตัวแยกออกการสื่อสารแห่งประเทศไทย ไปทำธุรกิจ แข่งขันสูง และยังเป็นกิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน คือ กิจการไปรษณีย์ แต่มีบุคลากรที่ร่วมมือร่วมใจกันตั้งแต่ ระดับบนถึงระดับล่าง กิจการได้ฟื้นตัวขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งมีรายได้เลี้ยงตัวและองค์กรได้ ทั้งยังพยายามหา ผลิตภัณฑ์เสริมรายได้เพิ่มอย่างต่อเนื่อง

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "กิจการที่ตะวันใกล้ตกดิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "กิจการ" ส่วนขยาย คือ อนุ พากย์คุณศัพท์ "ที่ตะวันใกล้ตกดิน" โดยมีความหมายคือ กิจการหรือองค์กรที่ใกล้จะปิดลง ใกล้จะยกเลิก ซึ่งใน ที่นี้ หมายถึง บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) หมายถึง นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และหน่วยขยายเสริม ซึ่งประกอบด้วยวลีลดฐานะ คือ พิเศษวลี ลดฐานะ สถานวลีลดฐานะ หรือกาลวลีลดฐานะ (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 86) จากการศึกษาพบถ้อยคำ ที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนามกับหน่วยขยายเสริมซึ่งเป็น สถานวลีลดฐานะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเมืองในสภาและการชุมนุมประท้วงรัฐบาลซึ่งเป็นการเมืองข้างถนนแล้ว ยังจะมีการสรรหาและเลือกกรรมการองค์กรอิสระ...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 18 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "การเมืองข้างถนน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "การเมือง" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ข้างถนน" โดยมีความหมายคือ การออกมาชุมนุมประท้วงรัฐบาล โดยในที่นี้หมายถึง การที่พรรคประชาธิปัตย์ออกมาปราศรัยและโจมตีรัฐบาลด้วยการชุมนุมประท้วง

...ขณะที่พลังทางสังคมอื่นๆ อาทิ นักศึกษาที่เคยมีบทบาทก็เปลี่ยนไป เพราะมหาวิทยาลัยถูกแทรกแซงจนกลายเป็น "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง"

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 17 ตุลาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "โรงเรียนเด็กของชนชั้นกลาง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส) โดยหน่วยหลัก คือ คำนาม "โรงเรียนเด็ก" ส่วนขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "ของชนชั้นกลาง" โดยมีความหมายคือ คำเปรียบเทียบกับดีเทียบการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ของมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

2.2 กริยาวลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นกริยาวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกันดังนี้

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)

2.1.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข)

2.1.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ)

2.1.4 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว)

2.1.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยคำกริยาตั้งแต่ 2 คำเรียงกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องที่เหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง ของการลุกขึ้นต่อสู้ทั้งสองครั้ง คือรัฐบาลต่างก็ประเมินพลังประชาชนต่ำเกินไป คราวนี้ปรามาสว่ามีบ่อต่อต้านรัฐบาล “จุดไม่ติด” แต่ความเป็นจริง ได้พิสูจน์ว่าไม่ใช่แค่ “จุดติด” แต่กลายเป็นไฟลามทุ่งลามป่า จนฝ่ายรัฐบาลตั้งตัวแทบไม่ติด ต้องถอยกรูดไม่เป็นขบวน นี่คือบทเรียน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 11 พฤศจิกายน 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) คือ "จุดไม่ติด" กับ "จุดติด" ซึ่ง "จุดไม่ติด" เกิดจากคำกริยา "จุด" และคำช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น "ไม่" และคำกริยา "ติด" ซึ่งมีความหมายว่า ปลูกระดม หรือกระตุ้นไม่สำเร็จและ "จุดติด" เกิดจากคำกริยาเรียงกัน 2 คำ คือ คำกริยา "จุด" กับ คำกริยา "ติด" หมายถึง ปลูกระดมหรือกระตุ้นสำเร็จ

2.1.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่น ซึ่งเป็นคำกริยา และหน่วยขยายซึ่งอาจจะเป็นคำกริยาวิเศษณ์ หรือวลีสลุดฐานะชนิดใดชนิดหนึ่ง คือ สถานวลีสลุดฐานะและกาลวลีสลุดฐานะ (วิจิตรนั ภาณุพงศ์, 2536 หน้า89) จากการศึกษาพบโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นที่เป็นคำกริยากับหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ กับ หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีสลุดฐานะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์

การปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง คือ การโกหก รองนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่งอ้างว่าบางครั้งจำเป็นต้อง “โกหก” ประชาชน เพื่อให้สบายใจ แต่เป็นการ “โกหกสีขาว” ไม่ว่าจะโกหกสีขาวหรือสีดำ ก็เป็นการโกหกเหมือนกัน อาจทำให้กลุ่มผู้ที่สนับสนุนรัฐบาลบางส่วนเชื่อ แต่คนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้สังกัดกลุ่มใดๆ จะขาดความเชื่อถือต่อรัฐบาล

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่างพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) คือ "โกหกสีขาว" "โกหกสีดำ" โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "โกหก" กับหน่วยขยาย คือ คำกริยาวิเศษณ์ "สีขาว" และ "สีดำ" โดยมีความหมายดังนี้ "โกหกสีขาว" คือ การโกหกที่ไม่มีเจตนาร้าย แต่ต้องการรักษาน้ำใจผู้อื่น และ "โกหกสีดำ" คือ การโกหกที่เกิดจากเจตนาร้าย มุ่งทำร้ายผู้อื่นอย่างชัดเจน

ข. หน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีสลุดฐานะ

...ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองที่ผ่านๆมา เพราะเน้นการจัดทำรัฐธรรมนูญที่ดีเป็นหลัก เป็นแต่เพียงการปฏิรูปบนแผ่นกระดาษ แต่ไม่ได้ปฏิรูปต้นตอของปัญหาที่แท้จริง

(ไทยรัฐ, วันอังคาร ที่ 6 สิงหาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ปฏิรูปบนแผ่นดินกระดาษ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ปฏิรูป" กับหน่วยขยาย ซึ่งเป็นหน่วยขยายเสริม คือ สถานวลีลดฐานะ "บนแผ่นดินกระดาษ" โดยมีความหมายคือ การปฏิรูปที่ได้แต่เพียงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ การยึดเพียงหลักการทฤษฎี แต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้สัมฤทธิ์ผล

2.1.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วยจำนวน และหน่วยจำนวนที่พบประกอบด้วยคำบอกจำนวน และคำลักษณนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...คนกทม.ส่งสัญญาณถึงรัฐบาลให้บริหารประเทศด้วยความระมัดระวัง ไม่ลุแก่อำนาจ ไม่อย่างสามชุก ผลักดันการนิรโทษกรรมการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 6 มีนาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "อย่างสามชุก" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "อย่าง" และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "สามชุก" ที่เป็นคำบอกจำนวน "สอง" และคำลักษณนาม "ชุก" โดยมีความหมายในที่นี้คือ มุ่งตรงทำ หรือ ตั้งใจทำอย่างไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ

...การกล่าวโทษกลุ่มคนที่ไม่พอใจเพียงอย่างเดียวนั้นก็เป็นการมองเพียงด้านเดียว...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 13 กรกฎาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "มองเพียงด้านเดียว" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "มอง" มี "เพียง" เป็นคำช่วยหลังกริยา และส่วนขยาย คือ หน่วยจำนวน "ด้านเดียว" ที่เป็นคำลักษณนาม "ด้าน" และคำบอกจำนวน "เดียว" ซึ่งก็คือ "หนึ่ง" โดยมีความหมายในที่นี้คือ ไม่รอบคอบ ไม่ไตร่ตรองให้รอบด้าน หรืออคติ ลำเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

2.1.4 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) หมายถึง กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยา และส่วนขยายซึ่งเป็นอนุพากย์วิเศษณ์ โดยอนุพากย์วิเศษณ์ ได้แก่ อนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยแก่นในกริยาวลี และกริยาวลีนี้อาจจะทำหน้าที่เป็นหน่วยอกรรม หน่วยสกรรม หรือหน่วยทวิกรรมก็ได้ (วิจินตน์ ภาณุพงศ์, 2536 หน้า 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การล้มเลิกผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ถือเป็นความพยายามแก้ไขปัญหามาตรึงการชุมนุมต่อต้านที่มีชื่อเรียกร้องให้คว่ำร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเป็นเงื่อนไขหลัก ทำให้การถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวนนี้เปรียบไม่ได้กับ ครั้งการผลักดันร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายอย่างสุดลิ่มทิ่มประตู...

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ถอยร่นอย่างไม่เป็นขบวน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ถอยร่น" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "อย่างไม่เป็นขบวน" โดยมีความหมายคือ ถอยหนีจากรื่องราวแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือ คาคการณ์ผิดจนเกิดความเสียหาย

...ทางที่ถูกที่ควรรัฐมนตรีต่างประเทศจะต้องเป็นผู้นำในการต่อสู้คดีในศาลโลกอย่างเต็มความสามารถเพื่อปกป้อง ผลประโยชน์ของชาติ ไม่ใช่ถอดใจยอมแพ้ หรือต่อสู้อย่างแบบซังกะตาย...

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 7 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ต่อสู้อย่างแบบซังกะตาย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) โดยหน่วยแก่น คือ คำกริยา "ต่อสู้" และส่วนขยาย คือ อนุพากย์วิเศษณ์ "แบบซังกะตาย" โดยมีความหมายคือ การต่อสู้ที่ไม่มีแรงพลัง ไม่สดชื่น ไม่มีชีวิตชีวา

2.3 วิเศษณ์วลี

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวิเศษณ์วลี คือ ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นคำนามหรือนามวลี กริยาหรือกริยาวลี จากการศึกษาวิเศษณ์วลีที่พบในข้อมูลมีโครงสร้าง 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี

2.3.2 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี

2.3.1 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายเป็นอาจคำนามเดี่ยวหรือนามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นับตั้งแต่รัฐบาลปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ มีเหตุการณ์ที่วงการสื่อถือว่่ากระทบหรือเป็นการข่มขู่และคุกคามเสรีภาพ สื่อมวลชนหลายครั้ง ตัวอย่างเช่น การถอดรายการละครเรื่อง "เหนื่อเมฆ 2 " งดอกอากาศอย่างกะทันหัน

แบบเหนื่อเมฆ โดยไม่มีคำชี้แจงจากผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ...

(ไทยรัฐ, วันพุธ ที่ 30 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "เหนื่อเมฆ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เหนื่อ" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "เมฆ" ซึ่งสำนวน "เหนื่อเมฆ" นี้มักใช้ว่า "มาเหนื่อเมฆ" หมายถึง มาหรือมีขึ้น หรือเกิดขึ้น หรือปรากฏขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมาย ซึ่งมีความหมายเท่ากับว่าเหาะมาเหนื่อก่อนเมฆ ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็นเลย อะไรที่จู่ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างที่ไม่ได้คาดหมายหรือนึกฝัน อาจกล่าวได้ว่าการเมืองไทยในขณะนี้อยู่ในยุคแห่งการค้าความระหว่งนักรการเมืองด้วยกันและข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง ผู้ที่โดนเล่นงานจนงอมพระรามไปก่อน ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ...

(ไทยรัฐ, วันเสาร์ ที่ 19 มกราคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "งอมพระราม" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "งอม" และหน่วยขยายเป็นคำนาม "พระราม" ซึ่งมีความหมายคือ มีความทุกข์ยากลำบากเต็มที่ ถูกกระทำอย่างหนักหน่วงรุนแรง ซึ่งในที่นี้ได้กล่าวถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบทางการเมืองอย่างหนัก อันมีสาเหตุจากภาวะการเมืองที่ขัดแย้งกันของกลุ่มนักรการเมืองกับกลุ่มข้าราชการในสังคมไทย

2.3.2 วิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยายอาจเป็นคำกริยาเดี่ยวหรือกริยาลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เพื่อเปิดทางให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานแทน เพราะไม่ว่าใครจะเข้ามางั่งเก้าอี้ร้อนนี้ หากตั้งใจทำงานจริงจัง แต่คนในองค์กรทำตัวยากเกินเยียวยา บรรยากาศภายในไม่เอื้อหนุน ก็ลาออกไปทำอย่างอื่นที่มีคุณค่าแก่ชีวิตดีกว่า นั่งหายใจทิ้งไปวันๆ

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 22 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เกินเยียวยา" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งเป็นวิเศษณ์วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์ คือ "เกิน" และหน่วยขยายเป็นคำกริยา "เยียวยา" ซึ่งมีความหมายคือ เกินความสามารถที่จะแก้ไข ยากเกินไปที่แก้ไข

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีจะมีโครงสร้างที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งพบทั้งสิ้น 3 ประเภท คือ นามวลี กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี ซึ่งแต่ละประเภทก็ประกอบไปด้วยโครงสร้างวลีที่แตกต่างกัน แต่จะพบว่าแม้ถ้อยคำสำนวนจะมีโครงสร้างเป็นวลีชนิดใดก็ตามนั้น ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิงความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นวลีมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่

3. ประเภทที่เป็นประโยค

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยค ผู้วิจัยยึดเกณฑ์การวิเคราะห์ประโยคตามหลักไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2536 หน้า 20-23) ที่ได้กล่าวถึงประโยคโดยสรุปไว้ว่า

ประโยคแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ประโยคเริ่มและประโยคไม่เริ่ม ประโยคเริ่มมีความหมายซึ่งผู้ฟังเข้าใจทันที ส่วน ประโยคไม่เริ่มจะมีความหมายซึ่งผู้ฟังจะไม่เข้าใจ ทันที ประโยคเริ่มจะต้องมีส่วนมูลฐานอย่างน้อย 1 ส่วน ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำนาม ได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนาม เดียว ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำกริยา ได้แก่ หน่วยกรรม หน่วยสกรรมและหน่วยทวิกรรม

จากการศึกษาพบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยค สามารถแบ่งโครงสร้างได้ 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธานและหน่วยกรรม และประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยสกรรมและคำนามหรือ นามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ (ฝ่ายธรรมยุต) ตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่เมื่อไม่มีพระวิรุฬห์ให้สอบก็ต้องถอย และ ทำท่าจะโยนเผือกร่อนไปให้จังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นต้นสังกัด

(ไทยรัฐ, วันพฤหัสบดี ที่ 11 กรกฎาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "โยนเผือกร้อน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "โยน" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "เผือกร้อน" ซึ่งมีความหมายว่า โยนปัญหาให้ ส่งความเดือดร้อนมาให้ สำนวน "โยนเผือกร้อน" เป็นสำนวนที่มีอยู่เดิมในภาษา

ผลจากการที่พม่าปิดแหล่งก๊าซในช่วงเดือนเมษายน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเตรียมรับสถานการณ์อย่างเข้มข้น... ทำให้ระยะนี้เกิดสภาพคล้ายกับการฉายภาพยนตร์ม้วนเก่าที่เคยออกฉายเมื่อหลายปีก่อน...

(มติชน, วันพฤหัสบดี ที่ 7 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ฉายภาพยนตร์ม้วนเก่า" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ฉาย" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ภาพยนตร์ม้วนเก่า" ซึ่งมีความหมายว่า เกิดเรื่องราวซ้ำเดิม มีเหตุการณ์ซ้ำเดิม

...นักวิชาการเชื่อว่าผู้ได้รับประโยชน์ได้แก่ ขวานารวยส่วนหนึ่ง แต่เงินก้อนใหญ่ไหลเข้ากระเป๋าคนที่ไม่ใช่ขวานา แต่ทำนาบนหลังคน

(ไทยรัฐ, วันจันทร์ ที่ 16 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ทำนาบนหลังคน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นภาคแสดง ประกอบด้วยหน่วยสกรรม คือ คำกริยา "ทำ" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "นาบนหลังคน" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่คิดหาผลกำไรหรือหาผลประโยชน์ใส่ตน ด้วยวิธีเบียดเบียนหรือรีดนาทาเร้นเอาจากน้ำพักน้ำแรงของผู้อื่น โดยขาดความเมตตา ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การเบียดเบียนขวานาได้ทุกช่อกนั้นเอง

3.2 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ลักษณะส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี และหน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...พระราชบัญญัติการจัดตั้งที่ตราไว้เนิ่นนานไม่ได้แก้ไขให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันหรือให้สิทธิไปดำเนินการแล้วคอยรับ ส่วนแบ่งรายได้เป็น "เสือนอนกิน" ซึ่งการต้องให้สิทธิเอกชนดำเนินการเพราะลำพังรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นไม่สามารถ ดำเนินงานให้เห็นผล...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 15 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "เสือนอนกิน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "เสื่อ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "นอนกิน" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่คอยรับผลประโยชน์จากผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่ได้ลงทุนลงแรงหรือทำสิ่งใดเลย

อันที่จริง การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์นั้นถือว่ามีลักษณะ**ตาดีได้ ตาร้ายเสีย** เพราะการซื้อขายขึ้นกับความพึงพอใจของผู้ซื้อผู้ขาย...

(กรุงเทพฯธุรกิจ, วันเสาร์ ที่ 23 มีนาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตาดีได้ ตาร้ายเสีย" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค โดย "ตาดีได้" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาดี" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "ได้" และ "ตาร้ายเสีย" ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาร้าย" และหน่วยกรรม คือ คำกริยา "เสีย" ซึ่งมีความหมายถึงโอกาสหรือจังหวะที่เกิดจากโชคชะตาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากโชคชะตา

...พล.อ.ประยุทธ์ตอบแบบแบ่งรับแบ่งสู้ว่า **ประตุปฏิวัติไม่มีปิดไม่มีเปิด** จนถูกนำไปตีความว่าไทยมีโอกาสเกิดการปฏิวัติอีกครั้ง...

(มติชน, วันอังคาร ที่ 31 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ประตุปฏิวัติไม่มีปิดไม่มีเปิด" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนมีลักษณะเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ประตุปฏิวัติ" และหน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไม่มีปิดไม่มีเปิด" ซึ่งมีความหมายว่า การไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าการปฏิวัติจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้น

3.3 ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง

ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นคำนามหรือ นามวลี หน่วยกรรมซึ่งเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรงซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...หากสังคมเข้าใจผิด มีดบอดในข้อมูลข่าวสาร คงไม่ต่างอะไรกับสภาพที่เรียกว่า**ตาบอดคลำช้าง** ถกเถียงเผชิญหน้าไม่สิ้นสุด

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 14 ธันวาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ตาบอดคลำช้าง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ นามวลี "ตาบอด" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "คลำ" และหน่วยกรรมตรง คือ

คำนาม "ซ้าง" ซึ่งมีความหมายว่า คนที่รู้อะไรเพียงด้านเดียว หรือรู้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ไม่รู้ความจริงถ่องแท้ แต่เข้าใจว่าสิ่งที่ตนเองรู้นั้นถูกต้องที่สุด ของคนอื่นไม่จริง ไม่ถูกต้อง

อาจกล่าวได้ว่าการพูดจาระหว่างสองฝ่าย เข้าลักษณะหลังชนกำแพง จะเดินหน้าต่อไป ก็ไม่ได้ จะถอยหลังก็ไม่ได้

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 11 ตุลาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "หลังชนกำแพง" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "หลัง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "ชน" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กำแพง" ซึ่งมีความหมายว่า หมดหนทางสู่ ลื่นหนทางสู่ มีความหมายคล้ายสำนวน "จนตรอก"

...พากันรุมเข้ามาแก้ไขตามที่ตั้งฝ่ายต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง ก็จะกลายเป็นลิงแก้แห ยิ่งแก้ยิ่งพันกันยุ่งเหยิง ผลที่ เกิดย่อมไม่สวยงามอย่างที่คาดหวัง มีแต่จะพังกันทุกฝ่าย...

(กรุงเทพธุรกิจ, วันพฤหัสบดี ที่ 8 สิงหาคม 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "ลิงแก้แห" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วย หน่วยประธาน คือ คำนาม "ลิง" หน่วยกรรม คือ คำกริยา "แก้" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "แห" ซึ่งมีความหมายว่า แก้ไขปัญหาจนกลายเป็นยุ่งเหยิง

นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แสดงความคิดเห็นต่อการชุมนุมเรียกร้องให้ตุลาการ ยุติการปฏิบัติ หน้าที่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกรณี ส.ส. ส.ว. ที่ร่วมลงชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ออกแถลงการณ์ไม่ ยอมรับศาล...ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นี้กล่าวตัดพ้อว่า ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับ บ้านเมืองปัจจุบันนี้เหมือนนักรวยไล่ต่อຍกรรมการ

(มติชน, วันเสาร์ ที่ 27 เมษายน 2556, หน้า 2)

จากตัวอย่าง "นักรวยไล่ต่อຍกรรมการ" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยค ประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "นักรวย" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "ไล่ต่อຍ" และหน่วยกรรมตรง คือ คำนาม "กรรมการ" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ออกกฎหมายหรือกฎหมายถูกผู้ที่ต้องใช้กฎหมายหรือกฎหมาย นั้นทำร้าย ในที่นี้หมายถึง การไม่ยอมรับ ไม่เชื่อฟัง หรือการไม่เคารพกฎกติกาตนเอง

...ประเทศไทยขณะนี้มีการสมคบกันแย่งทั้งประเทศ ที่โบราณเรียกว่า ฝูงแร้งสมจรรฝูงแร้งด้วยกัน สมหัวกันโง่กิน ประเทศอย่างไม่เลือกสถานที่และเวลา...

(ไทยรัฐ, วันศุกร์ ที่ 13 ธันวาคม 2556, หน้า 3)

จากตัวอย่าง "ฝูงรังสมจรฝูงรังด้วยกัน" เป็นถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคประกอบด้วยหน่วยประธาน คือ คำนาม "ฝูงรัง" หน่วยกรรม คือ กริยาวลี "สมจร" และหน่วยกรรมตรง คือ นามวลี "ฝูงรังด้วยกัน" ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มคนชั่วร่วมสมคบกันทำลาย คดโกงประเทศชาติ

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นประโยคทั้ง 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง แม้จะมีโครงสร้างหรือจำนวนคำที่ยาว แต่ถ้อยคำสำนวนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจน

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2556 ถึง 31 ธันวาคม 2556 ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐและมติชน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันมี 3 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นคำ ประเภทที่เป็นวลี ประเภทที่เป็นประโยค

ประเภทที่เป็นคำ พบโครงสร้างที่เป็นคำเดี่ยวและคำประกอบ โดยคำเดี่ยวมี 3 ลักษณะ ได้แก่ คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คำเดี่ยวที่เป็นคำกริยาและคำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งคำเดี่ยวเหล่านี้ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ มักใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนโครงสร้างคำประกอบมี 3 ลักษณะ คือ คำประกอบที่เป็นคำประสมที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง

คำประกอบที่เป็นคำซ้อนเกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก พบโครงสร้าง คือ คำซ้อน 2 พยางค์ และ คำซ้อน 4 พยางค์ ที่เป็นคำซ้อนสัมผัส และคำซ้อนซ้ำ

และคำประกอบที่เป็นคำซ้ำเกิดจากการนำคำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดี่ยวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน และมีเครื่องหมายไม้ยมก (๑) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น เช่น หลวมๆ แพนๆ หยาบๆ เป็นต้น

ประเภทที่เป็นวลี พบโครงสร้าง 3 ลักษณะ คือ นามวลี กริยาวลี และ วิเศษณ์วลี โดยถ้อยคำสำนวนที่เป็นนามวลีประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยายแบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) โดยหน่วยจำนวนซึ่งเป็นส่วนขยายมี 2 แบบ คือ หน่วยจำนวนที่เป็นคำบอกจำนวนและคำนามหรือคำลักษณนาม กับหน่วยจำนวนที่เป็นคำลักษณนามและคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับที่, นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค), นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม (ล ขส)

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นกริยาวลีประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก), กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย (ก ข) โดยมีหน่วยขยายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ หน่วยขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์กับหน่วยขยายเสริมที่เป็นสถานวลีลดฐานะ, กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน (ก จ), กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว)

ถ้อยคำสำนวนที่เป็นวิเศษณ์วลีประกอบด้วยหน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และส่วนขยาย แบ่งตามส่วนประกอบภายในแตกต่างกัน คือ หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำนามหรือนามวลี, หน่วยหลักเป็นคำวิเศษณ์และหน่วยขยายเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี

ประเภทที่เป็นประโยคพบโครงสร้าง 3 ลักษณะ คือ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรง โดยประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรงนั้นจะมีลักษณะเป็นภาคแสดงของประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยากรรม 1 คำ เป็นหน่วยสกรรมและคำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค, ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรมจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลีและหน่วยกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรมและหน่วยกรรมตรงจะมีหน่วยประธานเป็นคำนามหรือนามวลี หน่วยสกรรมเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และหน่วยกรรมตรงเป็นคำนามหรือนามวลี

จะเห็นได้ว่าถ้อยคำสำนวนทั้งหมดที่ปรากฏแม้จะมีโครงสร้างภาษาในรูปลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ทุกสำนวนจะทำหน้าที่เป็นหน่วยที่มีฐานะเท่าคำคำหนึ่ง และสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่ให้ความหมายเป็นในเชิงเปรียบเทียบ มีชั้นเชิง

ความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม โดยถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏมีทั้งถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ลักษณะต่างๆ นี้เป็นลักษณะเด่นของการใช้ถ้อยคำสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาโครงสร้างภาษาของถ้อยคำที่เป็นสำนวนในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ควรมีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่น หรือสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ เช่น นิตยสาร วารสาร เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง
2. การศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของคำศัพท์หรือสำนวนเฉพาะวงการ เช่น วงการแพทย์ วงการกีฬา วงการบันเทิง วงการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้เห็นว่า มีลักษณะอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุลและคณะ. (2540). *การใช้ภาษา*. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). *การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. (2529). *การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภลัย สุวรรณธาดา. (2528). “ภาชิตและสำนวน”, ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 (คติชนวิทยา สำหรับครู) หน่วยที่ 11*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- น้ำเพชร สายบุญเรือน. (2543). *ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจบ พันธเมธา. (2549). *ลักษณะภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุปผา บุญทิพย์. (2555). “คำกับความหมาย”, ใน *คู่มือการศึกษาชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ 1-7*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2534). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.
- พ. นววรรณ. (2520). *การใช้ภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สตรีสาร.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2525). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล.
- _____. (2527). *การเขียนบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชณี วงศ์ปิยนันทกุล. (2541). *เนื้อหา โครงสร้างรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2521). *สนุกกับภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมฝึกหัดครู.

_____. (2540). *สำนวนในภาษาไทย*. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), ขุน. (2541). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วิจิตร ภาณุพงศ์. (2536). *โครงสร้างภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.